

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Sändaren*.

Citation for the original published paper (version of record):

Amná, E. (2010)

En demokratisk befrielseologi

***Sändaren*, (20)**

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-12400>

En demokratisk befrielseologi

En ny dansk doktorsavhandling öppnar våra ögon för det nyskapande palestinska teologiska arbetet som pågår mitt under brännande konflikt.

Vad kan en kristen kyrka spela för roll för demokratin? Det är en fråga som bränner till i Mellanösterns kyrkor under den pågående övergången från ett auktoritärt styre till demokrati.

I avhandlingen *Tro og magt i det heligge land*. Palæstinensisk teologi og kirke i et transformationssamfund efter 1967 (376 sidor, Aros Forlag 2010) analyserar Aarhusteologen Peter Lodberg huvuddragen i vad han ser som en palestinsk befrielseologi. Han driver tre teser: För det första att den palestinska teologi som uppstått i synnerhet efter 1987 byter ut terrorismparadigmet mot ett demokratiparadigm. Det kan betecknas som en politisk teologi, närmare bestämt en lokal, offentlig, kontextuell teologi, ja en befrielseologi. Det är "en teologi om de sociala realiteterna" i en miljö som genomsyras av urgamla konflikter där alla inblandade parter ser sig själva som offer. I dag gäller motsättningarna framför allt Israels ockupation av Västbanken och byggande av muren men också om hårda inre palestinska strider.

För det andra består teologins och kyrkans bidrag i att hävda att en palestinsk nationell identitet och samhällsutveckling inte kan vara religiöst förankrad utan måste vila på principer om individens frihet, folkstyrelse, likhet inför lagen, nationell samling och ett väl fungerande civilt samhälle i både Israel och Palestina, det vill säga demokrati.

För det tredje menar författaren att samtidigt som en palestinsk nationell identitet utvecklas sker det en allt starkare betoning av det judiska i etableringen av en israelisk identitet. Ett exempel på vad Lodberg menar skulle kunna vara Israels krav i de pågående fredsförhandlingarna att palestinerna ska erkänna Israel som en judisk stat. Palestinsk befrielseologi utmanar dock inte bara judisk utan även kristen och muslimsk teologi att ompröva hur religion, politik och nationell identitet hänger samman.

Utvecklar alternativ

Lodberg skildrar särskilt det teologiska arbete som sker i Al-Liqua Centret för religiösa studier i Betlehem, i Sabeels befrielseologiska center i Jerusalem och i den lutherska kyrkan genom prästen Mitri Rabeh och biskop Munib Younan. Där försöker man utveckla ett alternativ till den form av religiös politik som präglar judisk sionism, muslimsk islamism och kristen sionism. Gemensamt för dessa är att de gör den religiösa identiteten till det viktigaste kriteriet för samhällsbygget. Därmed, menar Lodberg, banar de väg för en totalitär samhällsuppfattning och politisk praxis där bara de som tillhör en bestämd religiös grupp tilldelas alla rättigheterna och hela samhällsmakten, medan de övriga får nöja sig med färre rättigheter.

Det alternativet som Lodberg blottlägger innebär att man på teologisk väg konkretiserar det eskatologiska hoppet. Men inte som de konservativa genom att dra sig tillbaka och passivt vänta på att Gud själv ska iscensätta sin plan, när tiden är mogen. I palestinsk befrielseologi blir framtiden viktigast därför att den utgår från att världen kan förändras och bli en bättre plats att leva på ifall människor, som förlåtits för sina synder, frigörs till att humanisera världen.

Avstå makt

Med inspiration från Dietrich Bonhoeffer, och inte minst hans försvar för judarna mot nazismen, förutsätter detta en kyrka som inte talar från maktens boningar, utan underifrån, från en Gud som visar sin makt genom att avstå från den för att välja smärta och lidande. Utifrån den bibliska kritik som riktar sig mot varje stat och maktutövare kritiserar palestinsk befrielseologi varje religion i Palestina och Israel som bygger sin politiska förståelse och statsuppfattning på en smal, inåtvänd religiös plattform. Men, menar Lodberg, Guds löfte gavs inte till någon stat utan åt alla dem som vill följa Kristus.

Sammanfattningsvis är Peter Lodbergs introduktion av några samtida befrielseologiska koncept både lärorik och inspirerande. Han tar oss med till kyrko- och seminarierum vi sällan hör talas om i den mediala bevakningen av Mellanösternkonflikten. Hans avhandling ger också en fyllig bakgrund till det Kairosdokument som de palestinska kyrkorna tagit fram, och som studieförbundet Bilda nyss gett ut i svensk översättning med studiehandledning för församlingsbruk (Ett sanningens ögonblick — Kairos Palestina, red. Sune Fahlgren).

Under läsningen av avhandlingen är det lätt att få intrycket att de palestinska befrielseologerna, i likhet med demokratisträvande judiska och muslimska teologer, är politiskt naiva. Fastän de säger sig sträva mot en teologi om sociala realiteter skymtar det stora internationella maktdramat bara förbi i bakgrunden. Självt är Lodberg inte helt omedveten om detta. Han inser exempelvis att det är "ohyre vanskeligt" att vinna de muslimska, kristna och drusiska palestinerna för tanken att alla skulle tjäna på en demokratisk, sekulär statsbildning. Blotta den tanken splittrar.

Framställningen är mestadels beskrivande. Bara på några punkter är författaren kritisk. Han identifierar sig med sitt forskningsobjekt. Det är knappast religionsvetenskap utan teologi av ett slag som i dag är svårt att uppbära och som vilar på författarens kristna tro.

Gläds och imponeras

Lodbergs avhandling öppnar våra ögon inför ett nyskapande teologiskt, bitvis mycket självkritiskt arbete som pågår mitt i en av våra stora internationella konflikthårdar. Man gläds och imponeras över försöken att utveckla en kristen teologi i slagskuggan av den bittra kamp som rasar mellan judisk och islamistisk fundamentalism. Så mycket mer som det också handlar om en pastoral teologi, som vill ge läkedom och hopp om fred mitt i den förödelse som en så kallad religiös statsbildning nu skapar i palestinernas vardagsliv.

Det är dessutom en kristen teologi som sträcker ut handen åt judiska teologer för en vandring tillsammans till Auschwitz — men som inte slutar där utan fortsätter till dagens Israel och Palestina för att utbreda den sekulära demokrati som respekterar deras olikheter och som kan ersätta terrorn med den fred folken längtar efter. Som påven Benediktus XVI sa när han nyss inledde den två veckor långa biskopssynoden i Vatikanen om den katolska kyrkan i Mellanöstern: "Att leva i värdighet i sitt hemland är en grundläggande mänsklig rättighet — fred och rättvisa är oundgängligt för att alla regionens invånare ska utvecklas harmoniskt". ¶

ERIK AMNÅ